

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA VA INTERFAOL METODLARNING ALOQADORLIGI

Fozilov Asror

JDFU 3-kurs 308-guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bugungi kunda umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik texnologiya va interfaol metodlar uyg'unlik afzalliklari keng yotirilgan.*

Kalit so'zlari. *Maktab, o'qituvchi, o'quvchi, mahorat, interfaol usul, innovatsiya, interfaol ta'lim.*

Ilg'or pedagogik texnologiyalar «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun va «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» asosida olib borilayotgan tub islohotlarni harakatlantiruvchi kuchlardan biridir. Ijtimoiy taraqqiyot ta'lim-tarbiya tizimida fan-texnika yangiliklarini mukammal egallagan mutaxassislarni talab qilganidek, ta'lim va tarbiya jarayonining takomillashib borayotganligi ham pedagogik texnologiyani hayotga kengroq joriy etishni taqozo etmokda. Hozirda ta'lim metodlarini takomillashtirish sohasidagi asosiy yo'nalishlaridan biri interfaol ta'lim va tarbiya usullarini joriy qilishdan iborat. Bugungi kunda olimlarimiz va ilg'or pedagog-o'qituvchilar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni hayotga joriy etishga astoydil kirishganlar. Bu borada ularning pedagogik faoliyatlarida shakllangan pedagogik mahoratlari qo'l kelishi tabiiydir.

Pedagog barkamol avlodni tarbiyalash jarayonida pedagogik mahoratini namoyon eta olishi, etuk o'qituvchi sifatida malakali kadrlarni tayyorlash ishiga o'zining munosib hissasini qo'shishi lozim. O'qituvchi qancha yuqori pedagogik mahoratga ega bo'lsa, uning jamoadagi obro'-e'tibori ham oshadi, o'quvchilarda unga nisbatan hurmat yuzaga keladi. O'qituvchilarda kasbiy mahorat, ijodkorlik ko'nikmalarini hosil qilish, muomala va nutq madaniyatini shakllantirish, o'z sohasi bo'yicha tinimsiz ishlash, pedagogika sohasidagi yangiliklar bilan muntazam tanishib borish va ularni hayotga tadbiq etish orqali pedagogik mahorat ham oshib boradi. Mashg'ulotlarda qo'llanilayotgan yangi pedagogik texnologiyalar, noan'anaviy usullar samaradorligiga erishishda pedagogik mahorat talab etiladi. «Pedagogik mahorat» - ta'lim-tarbiya jarayonini doimo rivojlantirib, yuksak darajaga olib chiqish san'atidir. Hayotda hamma ham mohir pedagog-tarbiyachi bo'lib tug'ilmaydi, pedagogik mahoratga o'quv tarbiya jarayonida o'rganish, bilish, ko'nikma va malaka orqali erishiladi. A.Makarenko: «...biz faqatgina pedagogik mahoratga tayana

olamiz, demak, o'qituvchi tarbiya jarayonini to'liq, aniq bilishi shart» deb bejiz aytmagan. Pedagogik mahoratga ega o'qituvchilar har qanday vaziyatdan chiqa oladilar, o'quvchilarning tarbiyalanganlik va bilimdonlik darajasi samaradorligiga erisha oladilar. O'qituvchi o'z kasbiy mahoratini oshirib borishlari uchun quyidagilarga e'tibor berishlari lozim:

- o'quvchilarlar faoliyatini butun mashg'ulot jarayonida boshqara olish, ya'ni rejissyorlik mahoratiga ega bo'lish;
- o'quvchilar faolligini oshira olish, qobiliyatini rivojlantirish, ularni erkin fikrlashga, ijodkorlikka unday olish;
- ta'lim jarayonida o'quvchilarning axloqiy sifatlarini, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, milliy iftixor, ma'naviy hislatlarni tarbiyalay olish;
- faollik, qiziqarli misollar bilan o'quvchilarda shu fanga nisbatan qiziqishlarini uyg'ota olish;
- nutqiy madaniyatga ega bo'lish, dunyoqarashning kengligi;
- muloqot psixologiyasini bilish, o'quvchilar diqqatini jalb qilish, hissiyotni boshqara olish;
- intonatsiya, mimika, pantomimika, harakat, tovush ohangiga e'tibor berish.

Yuqori darajadagi umumiy kasbiy madaniyatga, mustaqil fikrlashga ega, turli echimlarni mustaqil hal qiladigan barkamol avlodni shakllantirishda pedagogik mahoratga ega o'qituvchilarning mashg'ulotlarda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni, noan'anaviy usullarni kengroq qo'llay olishi ta'lim-tarbiya tizimida katta ahamiyat kasb etishi amalda o'z isbotini topmoqda.

Interfaol usullarni o'quv jarayoniga joriy etishning tub maqsadi - dars qaysi shaklda bo'lmasin, qaerda o'tkazilmasin darsda o'qituvchi bilan o'quvchining hamkorlikda ishlashini tashkil etishdir. Bunda o'qituvchi ko'rsatuvchi, kuzatuvchi, xulosalovchi vazifasini bajaradi. Kuzatishlardan ma'lumki, interfaol usullarni qo'llashda quyidagi holatlar yaqqol ko'rinadi:

- ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarning ilg'or pedagogik texnologiyalardan xabardor emasligi;
- o'quvchilarning o'qituvchilarda an'anaviy ta'lim va interfaol o'qitishdagi afzalliklar va kamchiliklarni ko'ra olmaslik;
- his qilmasdan amalda qo'llayverish;
- o'qitish jarayonida axborot texnika vositalaridan foydalanishga sezilarli darajada e'tibor qaratilmaganligi;
- o'quvchilarning mustaqil fikr yuritishi va faollik ko'rsatishlariga etarlicha imkoniyat berilmasligi;
- darslar an'anaviy ta'lim yo'nalishida olib borilayotganligi;
- darsning asosiy boshqaruvchisi o'qituvchi ekanligi;

- interfaol darslarni engil, o'yinlardan tashkil topgan deb qarashning mavjudligi;

- auditoriyada o'quvchilar bilan do'stona munosabatlarning mavjud emasligi.

Bunday holatlarga barham berishda eng maqbul yo'l darslarni interfaol usullar asosida tashkil etishdir. Mazkur jarayon mohiyatini metodik jihatdan asoslash maqsadida o'qituvchilar uchun quyidagi talablarni tavsiya qilish mumkin:

- ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarning maqsadi, mohiyati, taraqqiyot bosqichlarini bilish;

- ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'quv fani maqsadiga muvofiq tanlay olish va amaliyotga tadbqiq etish;

- pedagogik tamoyillarga to'laqonli amal qilish barobarida o'z ustida tinmay izlanishlar olib borish;

- interfaol dars shaklining an'anaviy darsdan ustunligini anglash va har ikkala dars shakllaridan o'rinli foydalanish malakasiga ega bo'lish;

- shaxs tarbiyasida o'qituvchi mas'ulligini to'laqonli his etish;

- o'quvchi shaxsiy sifatlaridagi o'ziga xoslik munosabatlarini yakdil anglay olish va induvidial mahorat orqali yondashish malakasiga ega bo'lish;

- dars maqsadiga erishish yo'llarini bilish, dars bosqichlari tarkibiy tuzilishiga to'liq tayanish;

- o'quvchilar ijodkorligi, dunyoviy fikrlashi, jamiyatda o'z o'rnini topishi uchun darsda shart-sharoit yaratish, fan va madaniyatning eng so'nggi yutuqlari asosida ularni hayotga tayyorlashning samarali shakl va uslubiyotlarini izlash va amalda qo'llash.

Pedagog ta'lim tarbiya jarayoniga qadam qo'yar ekan, mutaxassisligi bo'yicha o'zlashtirgan bilimidan qat'iy nazar, pedagogik-psixologik bilimlar, pedagogik texnologiyalar va o'qitish-o'rgatish uslublari yig'indisi bo'lgan ana shunday zarur pedagogik ko'nikmalarni egallashi hukumatimiz tomonidan qo'yilayotgan shu kungi dolzarb vazifalardandir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. J.G'.Yo'ldoshev. O'zbekiston Respublikasi ta'lim taraqqiyoti yo'lida. T, «O'qituvchi», 1994 yil.

2. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. Qo'llanma,-T: -2004 yil.

3. Saidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot):- T.,Moliya nashriyoti. 2003 yil.

4. Abdullayeva M. O'zbek tili va adabiyotini o'qitish texnologiyalari va loyihalashtirish. Ma'ruzalar matni. – T, 2017.

5. Xamrayeva, N. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

6. Ravshanovna, K. N. (2021). DIFFERENT TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS THROUGH MODERN TEACHING AIDS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(9), 67-70.